

а вт холопства що бы ни прощен был «dar să fie iertat de robie» (1470, I. Bogdan, *Doc. Ștefan*, I, p. 140).

În *Neagoe*, *хланство* apare în două contexte cu sensuri diferite, care se deosebesc și de sensul relevat anterior din documentul menționat. În primul exemplu nu desemnează starea socială de robie, șerbie, ci apare ca un substantiv colectiv care denumește totalitatea celor aflați în stare de șerbie «supuși, șerbi» *прѣль еси зло имѧ вт хланства* «ai primit nume rău de la supuși, (șerbi)» (p. 232).

În al doilea exemplu cuvântul este folosit cu sens figurat în acest context: *да когда хощѣтъ быти съродники множество и пѧни бѣдѣтъ бесчеловѣчѧ и хланства* (p. 230). P. P. Panaitescu traduce: «Dar dacă veți avea o mulțime de rude și vor fi plini de neomenie și de nebunie» (p. 278). În mod evident, în acest exemplu *хланство* nu se referă la vreo stare socială, ci, reflectând atitudinea conducătorilor epocii respective față de supuși (slugi), a căpătat un sens peiorativ, desemnând ceva josnic, inferior din punct de vedere moral.

Прѣкрака «roabă, cea din urmă dintre roabe», derivat al substantivului slav vechi *раба*¹, «roabă» cu prefixul *прѣ* — cu care se formează superlativele este un termen mediobulgar atestat în *Manasses*². În redacția slavo-română se găsește numai în *Macarie*, într-o frază retorică în care autorul relevă condițiile în care s-a aflat cetatea Moldovei sub turci: *тогда и прѣкраснымъ Гоуакскимъ градъ Персѣмъ повиннѣ сѧ... и яко прѣкракѣ посрамишѧ* «atunci și prea-frumoasa cetate a Sucevii s-a supus turcilor... și ca pe o roabă au rușinat-o» (*Macarie*, p. 86—87).

Грѣжѣ «simplu, ordinar, ignorant, grosolan, incult» este un termen slav vechi³, care în *Neagoe* nu are legătură cu acest sens, ci este folosit cu sens figurat pentru a indica o categorie socială, și anume, «supus, slugă, om de jos». Iată textul: *якоже иногда бѣ славѣ си и чѣсти, нинѣ безъ славѣ и безъ чѣсти, иже иногда царь и нинѣ грѣжѣ есмѧ* «precum odinioară am fost în slavă și în cinste, acum (sînt) fără slavă și fără cinste. Cel care odinioară eram împărat, iar acum sînt om de jos (slugă)» (p. 246).

Întregul context arată clar că *грѣжѣ* este folosit cu sens figurat, o figură de stil, ca antonim al cuvîntului *царь* și că străbate un drum invers celui străbătut de *хланство*.

Cu sensul moștenit din slava comună, termenul se păstrează în toate limbile slave: bulgară — *груб*, sîrbo-croată — *груб*, cehă — *hrubý*, polonă — *gruby* și rusă — *грубный*.

Din analiza terminologiei acestui domeniu lexical restrîns constatăm că, în cadrul slavonei românești, între lexicul documentelor și acela al cronicilor există anumite deosebiri determinate de specificul fiecăreia din aceste categorii de texte cu conținut și obiective diferite. Spre deosebire de documente care trebuiau să se caracterizeze prin precizie și concizie, cronicile, scrise după modelul cronicarilor bizantini, și în special al lui *Manasses* (cunoscut prin intermediul traducerii mediobulgare), folosesc un stil înflorat, retoric, care, în mod firesc, solicita o mai mare bogăție și varietate lexicală.

¹ Sadnik și Aitzetmüller, *Handwörterbuch*, p. 111.

² Vezi Miklosich, *Lexicon*, p. 743; *Manasses*, p. 389.

³ Sadnik și Aitzetmüller, *Handwörterbuch*, p. 31 și 240; Miklosich, *Lexicon*, p. 148; Berneker, SEW, p. 355.